ISSN 2392-0300 „Civitas et Lex" 2026 / 4(52)
DOI 10.31648/cetl.13202

RECENZJE / REVIEWS

Ks. Wojciech Guzewicz
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie Filia w Ełku
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6759-0856
e-mail: wojciech.guzewicz@uwm.edu.pl

KONFERENCJE ŚW. MAKSYMILIANA MARII KOLBEGO, WYDAWNICTWO OJCÓW FRANCISZKANÓW, NIEPOKALANÓW 2018, SS. 432

Książka *Konferencje* św. Maksymiliana Marii Kolbego jest zbiorem wypowiedzi jednego z najwybitniejszych polskich świętych XX w. Publikacja zawiera konferencje wygłaszane do braci zakonnych oraz osób związanych z Niepokalanowem. Choć powstawały one w różnych okolicznościach i były kierowane do konkretnego grona odbiorców, ich treść pozostaje aktualna również dzisiaj. Święty Maksymilian porusza w nich zagadnienia dotyczące życia duchowego, pracy nad sobą, miłości bliźniego, posłuszeństwa, pokory oraz całkowitego zawierzenia Matce Bożej. Lektura tej książki pozwala lepiej poznać nie tylko duchowość autora, ale również jego sposób myślenia, głęboką wiarę oraz niezwykłe zaangażowanie w realizację chrześcijańskich ideałów.

Już od pierwszych stron można zauważyć, że konferencje nie mają charakteru naukowego wykładu. Są raczej prostymi, szczerymi rozmowami duchowego przewodnika z osobami, za które czuł odpowiedzialność. Język św. Maksymiliana jest zrozumiały, pozbawiony zbędnych ozdobników i skomplikowanych terminów teologicznych. Dzięki temu czytelnik może łatwo skupić się na przekazywanych wartościach. Autor nie stara się imponować erudycją, lecz prowadzi odbiorcę do refleksji nad własnym życiem i relacją z Bogiem.

Jednym z najważniejszych tematów książki jest całkowite oddanie się Niepokalanej – „Gdy mówimy *przez ręce Maryi*, to nie należy tego rozumieć powierzchownie, ale jako coś wewnętrznego. My to wszystko, cokolwiek czynimy, oddajemy Jej na własność. Jej oddajemy na własność siebie samych i wszystko, co nasze. Ona zaś oddaje to Panu Jezusowi" (*Zdobyć świat dla Niepokalanej wszelkimi godziwymi środkami*, s. 59). Dla św. Maksymiliana Maryja nie jest jedynie wzorem do naśladowania, ale przede wszystkim drogą prowadzącą do Chrystusa. Autor wielokrotnie podkreśla, że człowiek, który zaufa Matce Bożej, łatwiej odnajdzie sens życia, będzie bardziej otwarty na działanie łaski i skuteczniej pokona własne słabości. „Im więcej zbliżamy się do Niepokalanej,

tym więcej się uświęcamy. Matka Boża jest Pośredniczką wszystkich łask, a świętość jest dziełem łaski Bożej. Łaski z Jej rąk otrzymujemy i im bliżej Niej będziemy, tym więcej łask z Jej rąk otrzymamy" (*Problemy życia wewnętrznego*, s. 63). Taka duchowość może wydawać się wymagająca, jednak sposób jej przedstawienia sprawia, że czytelnik dostrzega w niej przede wszystkim zaproszenie do głębszej relacji z Bogiem.

Istotnym zagadnieniem poruszanym w konferencjach jest również praca nad własnym charakterem. Święty Maksymilian przypomina, że świętość nie polega na dokonywaniu niezwykłych czynów, ale na wiernym wykonywaniu codziennych obowiązków z miłości do Boga. „Świętym zostanie ten, kto świętym będzie chciał zostać" (*Odpowiedzi na zapytania*, s. 50), oraz „I choćby ktoś czynił bardzo dużo wysiłków, ale nie widział ich skutków, jeśli chce, jest na dobrej drodze i osiągnie świętość. Choćby nawet powróciły dawne nałogi, choćby się zdarzały upadki, nawet ciężkie, dopóki chce, jest wszystko porządku. Źle byłoby od tej chwili, gdyby załamał ręce i powiedział: próżne moje wysiłki" (*Chcieć zostać świętym*, s. 112). Przestrzega jednocześnie przed działalnością zewnętrzną kosztem życia wewnętrznego człowieka. „Bo jest ważne, abyśmy w tej pracy nad innymi nie zapomnieli o własnej duszy, bo nasze zbawienie i uświęcenie jest najważniejsze. […] Przeklęte są te zajęcia – nawet rządzenie Kościołem – jeśli przeszkadzają ci w życiu wewnętrznym" (s. 210–211).

Św. Maksymilian zachęca do cierpliwości, wytrwałości oraz walki z egoizmem i pychą. W jego przekonaniu nawet najmniejsze zadania wykonywane z odpowiednią intencją mają ogromną wartość duchową. Takie spojrzenie uczy szacunku dla codzienności i pokazuje, że każdy człowiek może dążyć do świętości bez względu na swoje powołanie czy wykonywany zawód.

Ważnym elementem konferencji jest również temat posłuszeństwa. Przykładowo w konferencji pt. *Kilka aktualnych uwag* św. Maksymilian stwierdza: „Niepokalanów będzie się dotąd rozwijał i będzie Niepokalanowem, dopóki istnieć będzie nadprzyrodzone posłuszeństwo. Powstał bowiem z posłuszeństwa, rozwijał się w posłuszeństwie i to jest jednym z czynników jego wzrostu" (s. 108). Współczesnemu czytelnikowi sposób ujmowania posłuszeństwa może wydawać się wymagający, a niekiedy nawet trudny do zaakceptowania (np. takie wskazania skierowane do zakonników: „I nie wtedy okaże się nasza wielkość, gdy będziemy słuchać roztropnych i mądrych nakazów swoich przełożonych, ale wówczas, gdy usłuchamy poleceń niezgodnych z naszym rozumem, może rzeczywiście mniej roztropnych i mniej mądrych" – *Zjednoczenie z Niepokalaną*, s. 124), ponieważ współczesna kultura akcentuje przede wszystkim niezależność i samodzielność. Święty Maksymilian przedstawia jednak posłuszeństwo nie jako ograniczenie wolności, lecz jako drogę prowadzącą do większego zaufania Bogu. Pokazuje, że człowiek pokorny łatwiej współpracuje z innymi i skuteczniej realizuje dobro wspólnoty. Takie podejście skłania do refleksji nad znaczeniem odpowiedzialności oraz umiejętności rezygnacji z własnych ambicji dla dobra wspólnoty. Należy jednak pamiętać, że słowa te były kierowane przede wszystkim do zakonników i należy je interpretować w kontekście życia konsekrowanego oraz ślubu posłuszeństwa.

Czytając książkę, można zauważyć niezwykłą konsekwencję autora. Święty Maksymilian nie głosi jedynie wzniosłych ideałów, lecz sam żył zgodnie z nimi. Znając jego biografię oraz heroiczną śmierć w obozie koncentracyjnym Auschwitz, czytelnik odbiera jego słowa z jeszcze większym szacunkiem. Widać wyraźnie, że konferencje nie są jedynie zbiorem teoretycznych rozważań, ale świadectwem człowieka, który całym swoim życiem potwierdził prawdziwość głoszonych przekonań. Dzięki temu publikacja zyskuje dodatkową wartość i autentyczność.

Na uwagę zasługuje także sposób, w jaki autor mówi o miłości bliźniego. Przykładowo w konferencji *O przygotowaniu się na czasy wyjątkowe* artykułuje: „Gorliwość pod względem miłości wzajemnej musi być jak najdalej posunięta. Nie wtedy dajemy dowody miłości, kiedy miłujemy tych, co nam dobrze świadczą, ale wtedy, kiedy z cierpliwością znosimy przykrości i przeciwności, kiedy dobrem za złe płacimy. To jest prawdziwa miłość. Do tego stopnia ją posunąć, żeby całkowicie przebaczać wszelkie urazy i nie czuć się urażonym w najmniejszym stopniu" (s. 221). Nie ogranicza się zatem do ogólnych haseł, lecz wskazuje konkretne postawy: życzliwość, cierpliwość, przebaczenie, gotowość do pomocy oraz szacunek wobec każdego człowieka. Szczególnie podkreśla znaczenie ofiary i bezinteresownej służby. Są to wartości, które pozostają aktualne niezależnie od epoki i światopoglądu czytelnika. Nawet osoby mniej związane z religią mogą odnaleźć w tych rozważaniach uniwersalne wskazówki dotyczące budowania dobrych relacji z innymi ludźmi.

Jednym z największych atutów książki jest jej autentyczność. Konferencje nie zostały napisane z myślą o stworzeniu literackiego dzieła, lecz były wygłaszane jako praktyczne wskazówki dla wspólnoty zakonnej. Dzięki temu czytelnik ma wrażenie uczestniczenia w bezpośrednim spotkaniu z autorem. Taka forma sprawia, że tekst jest naturalny i przekonujący. Można odczuć troskę św. Maksymiliana o rozwój duchowy swoich słuchaczy oraz jego pragnienie, aby każdy z nich jak najlepiej realizował swoje powołanie.

Nie oznacza to jednak, że książka jest pozbawiona trudniejszych elementów. Niektóre fragmenty zawierają odniesienia do życia zakonnego lub realiów międzywojennej Polski, które współczesny czytelnik może odbierać jako mniej przystępne. Czasami pojawiają się również powtórzenia tych samych myśli, wynikające z charakteru konferencji. Nie należy jednak traktować tego jako poważnej wady, ponieważ właśnie powtarzanie najważniejszych treści miało pomagać słuchaczom w ich zapamiętaniu i wprowadzaniu w życie.

Warto jednak pamiętać, że zamieszczone w tomie konferencje są zapisem ustnych wystąpień św. Maksymiliana Marii Kolbego. Choć osoby sporządzające ich zapis starały się jak najwierniej oddać jego słowa, czytelnik – zwłaszcza znający *Pisma św. Maksymiliana Marii Kolbego* – może dostrzec pewne różnice w stylu, sposobie prowadzenia wywodu czy głębokości rozwijanych zagadnień. Wynikają one przede wszystkim z charakteru źródła. Część konferencji została bowiem spisana z pamięci, niekiedy dopiero po kilku, a nawet kilkunastu latach od ich wygłoszenia. Z tego względu należy traktować je jako możliwie wierny zapis nauczania świętego, choć nie zawsze dosłowny.

Pod względem literackim książka wyróżnia się prostotą i przejrzystością. Nie jest to publikacja nastawiona na artystyczne środki wyrazu ani rozbudowane opisy. Jej siłą jest szczerość przekazu oraz głęboka wiara autora. Czytelnik nie znajdzie tutaj skomplikowanych analiz filozoficznych, lecz konkretne wskazówki dotyczące życia chrześcijańskiego. Dzięki temu książka może być wartościową lekturą zarówno dla osób duchownych, jak i świeckich, które poszukują inspiracji do rozwoju duchowego.

Na uznanie zasługuje również opracowanie edytorskie publikacji. Przejrzysty układ konferencji oraz staranna redakcja ułatwiają korzystanie z tomu zarówno podczas lektury ciągłej, jak i przy wyszukiwaniu interesujących zagadnień. Dzięki temu książka może służyć nie tylko jako lektura duchowa, ale również jako wartościowe źródło do poznania nauczania św. Maksymiliana Marii Kolbego. Dodatkowym atutem publikacji jest zamieszczony na końcu książki spis chronologiczny konferencji, indeks rzeczowy oraz aneks zdjęciowy, które ułatwiają korzystanie z tomu i zwiększają jego wartość jako opracowania źródłowego.

Moim zdaniem *Konferencje św. Maksymiliana Marii Kolbego* to publikacja o dużej wartości duchowej i poznawczej. Pozwala lepiej zrozumieć myśl jednego z najwybitniejszych polskich świętych XX w., a jednocześnie skłania do refleksji nad własnym życiem, odpowiedzialnością i relacją z Bogiem. Mimo że konferencje powstały kilkadziesiąt lat temu, poruszane w nich problemy zachowują swoją aktualność. Jest to lektura wymagająca skupienia, ale bogata w inspirujące treści, którą można polecić nie tylko osobom zainteresowanym duchowością franciszkańską, lecz wszystkim poszukującym pogłębionej refleksji nad życiem chrześcijańskim i uniwersalnymi wartościami, takimi jak miłość, pokora, wytrwałość oraz służba drugiemu człowiekowi.